

УДК 343.98

Хомутенко Віра Петрівна

доктор філософії, професор, незалежний судовий експерт

електронна адреса: homutenko-vera@ukr.net

Хомутенко Алла Віталіївна

доктор економічних наук, професор, старший науковий співробітник лабораторії економічних досліджень Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз

Міністерства юстиції України

електронна адреса: 24.06.alla@gmail.com

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ ПОРУШЕННЯ МИТНОГО РЕЖИМУ «ТРАНЗИТ»

Анотація. У тезах сформувано алгоритм проведення економічної експертизи з питань оподаткування митними платежами зовнішньоекономічних операцій в умовах порушення митного режиму «транзит». Визначено заходи, що здійснюються в процесі експертного дослідження та документи, які можуть бути документальним підтвердженням порушення умов транзиту.

Аннотация. В тезисах сформирован алгоритм проведения экономической экспертизы по вопросам налогообложения таможенными платежами внешнеэкономических операций в условиях нарушения таможенного режима «транзит». Определены мероприятия, осуществляемые в процессе экспертного исследования и документы, которые могут быть документальным подтверждением нарушения условий транзита.

Summary. The theses formulate an algorithm for conducting an economic examination on the taxation of foreign economic transactions by customs payments in conditions of violation of the "transit" customs regime. The activities carried out in the process of expert research and documents that can be documentary evidence of a violation of the transit conditions have been determined.

Ключові слова: транзит, зовнішньоекономічні операції, митний режим, оподаткування, митна декларація.

Ключевые слова: транзит, внешнеэкономические операции, таможенный режим, налогообложение, таможенная декларация.

Keywords: transit, foreign economic operations, customs regime, taxation, customs declaration.

Алгоритм проведення економічної експертизи з питань оподаткування митними платежами зовнішньоекономічних операцій в умовах порушення

митного режиму транзит – це точний і зрозумілий опис послідовності дій над наданими на дослідження об'єктами, що дозволяє експерту-економісту скласти висновок за результатами проведеного експертом дослідження, який повинен відповідати критеріям належності, допустимості, достовірності та мати взаємозв'язок з іншими доказами в кримінальному провадженні (рис. 1).

Рис.1. Алгоритм проведення економічної експертизи з питань оподаткування митними платежами зовнішньоекономічних операцій в умовах порушення митного режиму «транзит»

Доречно зауважити, що, на думку науковців, висновок експерта містить синтезовану в межах компетенції та компетентності експерта й визначеного суб'єктом звернення предмету дослідження інформацію, що була отримана за

допомогою спеціальних наукових методів і знань безпосередньо під час проведення самого дослідження та з наданих експерту процесуальних джерел доказів [1].

Оскільки підготовчо-організаційний етап є загальновідомий експертам-економістам, доречним є більш детально розглянути дослідницькій етап судової експертизи з питань оподаткування митними платежами зовнішньоекономічні операції в разі порушення митного режиму.

При проведенні судової експертизи з питань оподаткування митними платежами зовнішньоекономічних операцій у разі порушення митного режиму прохідного транзиту застосовують нормативно-правові акти, якими регламентовано митні процедури та митне оформлення транзитних товарів [2-16].

У процесі експертного дослідження питань з оподаткування митними платежами зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних із прохідним транзитом товарів через митну територію України, у разі порушення митного режиму «транзит», обумовленого недопоставкою товарів, порушенням строків поставки транзитних вантажів чи транспорту комерційного призначення, необхідно:

1) вивчити документи контролю про переміщення товарів у митному режимі «прохідний транзит», що містять відомості, які дають змогу класифікувати задекларовані товари, визначити їх кількість (в основних чи додаткових одиницях виміру) та базу оподаткування митними платежами, а також суми умовно нарахованих митних платежів. До цих документів належать:

- митна декларація чи документ, що використовується замість митної декларації, подані митниці відправлення на паперовому носії або в формі електронного документа з відмітками митниці відправлення [2, ст. 94, ст. 258; 12];

- попередня митна декларація на паперовому носії, у разі її застосування відповідно до вимог нормативно-правових актів, або завірений витяг з електронної копії попередньої митної декларації чи електронної попередньої митної декларації з відмітками митниці відправлення. При ввезенні на митну територію України підакцизних товарів подання попередньої митної

декларації, доставка та пред'явлення цих товарів митниці, якою оформлено таку попередню митну декларацію, є обов'язковими [2, ст.259; 12];

- додаткова декларація, з обов'язковими відмітками у графі 40 номера та дати попередньої митної декларації, в інших випадках номер документів контролю за переміщенням товарів у графі 44 відповідної митної декларації за особистим підписом працівника митниці відправлення та відбитком штампа ПМК [2, ст.262; 12; 13];

- товаросупровідні (товаротранспортні) документи, рахунки-фактури (інвойси) або інші документи, що містять інформацію про вартість транзитного товару, з відмітками митниці відправлення із зазначенням дати та часу надходження товарів, транспортних засобів комерційного призначення за особистим підписом та відбитком штампа ПМК. У разі перевезення товарів залізничним транспортом строк транзитного перевезення встановлюється на підставі календарного штемпеля залізничної станції відправлення (прикордонної передавальної), проставленого у перевізних документах та/або ДКПТ, починаючи з 24 години дати прийняття цією станцією товару до перевезення [12];

- реєстр номерів транспортних засобів та товарно-транспортних документів, відповідно до вимог п. 5.1 Порядку виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень та відображених у графі 26 Митної декларації [12];

- договори із перевізником про перевезення транзитного вантажу, інформація про який наведена у графі 44 митної декларації, під кодом 4301 «Договір (контракт) про перевезення», відповідно до Класифікатора документів, сертифікатів, дозволів та додаткової інформації, затвердженого наказом Міністерства фінансів України [14];

2) дослідити форми та види фінансової гарантії (інформація про яку наведена в графі 44 митної декларації під кодом 9303 «Фінансова гарантія у вигляді документа незалежного фінансового посередника», або за кодом 9304 «Фінансова гарантія у вигляді електронного документа незалежного фінансового

посередника», або за кодом 9305 «Фінансова гарантія у вигляді грошової застави», або за кодом 9306 «Фінансова гарантія у вигляді документа банківської установи», або за кодом 9307 «Фінансова гарантія у вигляді електронного документа банківської установи») як способу забезпечення сплати митних платежів за зовнішньоекономічною операцією з прохідного транзиту товарів через митну територію України, відповідно до умов Угоди про надання фінансових гарантій митним органам, приблизна форма якої затверджена наказом Державної митної служби України від 24.11.2008 р. № 1299 [15];

3) вивчити умови Угоди про надання фінансових гарантій митним органам щодо обов'язкової доставки товарів на митницю призначення, укладеної між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та гарантом. У документі зазначається обов'язок гаранта безумовно сплатити суму митних платежів у разі невиконання відповідними особами зобов'язань перед митними органами [2, ч.3 ст. 314; 15];

4) ознайомитись із інформацією, яка наведена в протоколі про порушення митних правил (дата, номер, стаття та короткий зміст правопорушення) [12, п.1.8];

5) дослідити економічні показники, наведені в Акті про невідповідність транзитних товарів відомостям, зазначеним у документах, необхідних для здійснення їх митного контролю, про пошкодження товарів, їх упаковки чи маркування або про їх втрату чи комерційний акт, складений відповідно до міжнародних договорів, згідно з вимогами п. 2.3 Порядку виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень [12];

6) дослідити економічні показники, наведені у Вимозі щодо сплати митних платежів, яка направлена гарантові, що видав гарантію у вигляді документа [2;15];

7) вивчити, у разі наявності в матеріалах справи, інші документи, які прямо чи опосередковано можуть впливати на категоричність результатів експертних досліджень. До таких документів можна віднести повідомлення перевізника щодо зміни митного режиму або документи, що підтверджують факт аварії чи дії обставин непереборної сили, видані компетентними органами (установами) та засвідчені в установленому порядку [16, розділ 8].

Дослідження наданих документів, проведене експертом економістом відповідно до застосованих методів (обраних методик при їх наявності) та алгоритму проведення експертизи, забезпечує обґрунтованість висновку, який є одним із доказів і повинен відповідати критеріям оцінки доказів, передбачених кримінально-процесуальним кодексом: належності, допустимості, достовірності, достатності та мати взаємозв'язок із іншими доказами в кримінальному провадженні [17, ч.1 ст.94].

Перелік використаних джерел

1. Давидова Д. В., Волобуєва О. О. Висновок експерта як процесуальне джерело доказів: окремі аспекти теорії та практики. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2015/2/46.pdf>
2. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n1165>
3. Про транзит вантажів: Закон України від 20.10.1999 р. № 1172-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-14#Text>
4. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: Закон України від 12.09.2019 р. № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-20#Text>
5. Деякі питання провадження діяльності незалежних фінансових посередників: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 р. № 619. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/619-2020-%D0%BF#Text>
6. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій: Постанова КМУ від 21.05.2012 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Переліку товарів, ввезення яких на митну територію України та/або переміщення територією України прохідним та внутрішнім транзитом здійснюється за умови обов'язкового надання митним органам забезпечення сплати митних платежів: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2012-%D0%BF#n9>

8. Про затвердження Порядку реалізації положень Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 року та Інструкції про заповнення книжки МДП: Наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2017 р. № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-17#Text>

9. Про затвердження Порядку використання електронних накладних УМВС (СМГС), ЦІМ/УМВС (ЦИМ/СМГС, СІМ/СМГС), ЦІМ (СІМ) для декларування товарів, що не є підакцизними: Наказ Міністерства інфраструктури України, Міністерства доходів і зборів України від 10.12.2013р. № 1006/782. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2125-13#Text>

10. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

11. Про Митний тариф України: Закон України від 04.06.2020 р. № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#n11>

12. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень: Наказ МФУ від 09.10.2012 р. № 1066. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2120-12#Text>

13. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 651. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12#Text>

14. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій: Наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 р. № 1011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12#n74>

15. Про затвердження примірною зразку Генеральної Угоди про надання фінансових гарантій митним органам щодо обов'язкової доставки товарів в митниці призначення: Наказ Державної митної служби України від 24.11.2008р. № 1299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1299342-08#Text>

16. Порядок митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України з використанням книжок (карнетів) А.Т.А.: Наказ МФУ від 31.05.2012 р. № 657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-12#Text>

17. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>